



ILM OLMOQQAINTIUSH HAR HIB MUSUM VA MUSUMA UCHUN FARZNI

# ZYO CHASHMASI

ABDULLA QODIRIY NOMIDAGI JIZZAX DAVLAT PEDAGOGIKA UNIVERSITETI GAZETASI

Kun hikmati

*Kitob o'qigan kishi o'zini  
ko'p narsani bilmasligini  
biladi.*

19.05.2023 № 4-5 (310-311) ISSN-2010-9393 zyo-chashmasi@mail.uz 1993-yil 21-martdan chiqqa boshlagan

## XOTIRA BOR EKAN, MILLAT BARHAYOT



21-MAY – XALQARO MADANIYATLAR XILMA-XILLIGI VA MULOGOT KUNI

Xorijiy tillar fakulteti inglez tili o'g'itish metodikasi kafedrasi tashabbusi bilan "CULTURE DAY-XALQARO MADANIYATLAR KUNI" – yoshlar festivali o'tkazildi. Tadbir Birlashgan Arab Amirliklari, Koreya, Hindiston, Ozbekiston, Meksika, Amerika O'shma Shatitlari, Turkiya, Gretsiya, Xitoy, Rossiya kabi mamlakatlarining urf-odatlari va qadriyatlardan so'zlaguvchi ko'rgazmalar bilan boshlandi.

Har bir mamlakatning milliy taommlari bilan bezatilgan dasturxon, milliy sanha bezaklarini tomoshabinlarda chiqqar taassurot qoldirdi, deşak xato qilimgan bo'lami. Ko'rgazmali namoyishida talabalar tomonidan arab shayxlarini hayot aks etgan musiqiylar sanha ko'rinishlari, korpeya jang san'atidan lavhalar va koreyscha milliy rasmalar, xitoy xalqining to'yantashlari, hindcha xina qo'yish marosimi, eski o'zbek filmlaridagi o'limas kino obrasları o'zgacha mahorat bilan ijro etildi. 21-may – "Xalqaro madaniyatlardan xilma-xilligi va mulogot kuni" munosabati bilan tashkili etilgan yoshlar festivalida Yevropa hamda Osiyodagi 11 ta mamlakatning urf-odatlari va qadriyatlari namoyish etildi.

## TALEBA HUSHYORLIKKA CHAQIRILDIDI

"Timchilik ulug' ne'matdir" mavzusida davra subhbat bo'lib o'tdi. Unda O'zbekiston Respublikasi Din ishlari bo'yicha go'mitaning masul xodimlari, universitet professor-o'g'iluvchilar hamda talaba-yoshlar ishtirok etdi.

Tadbirda universitet yoshlar massalari va malnaviy-matritiy ishlari bo'yicha prorektori v.v.b. F.Akhayev, O'zbekiston Respublikasi Din ishlari bo'yicha go'mita masul xodimi Jahongir Melloq'iziyev halollik, yaxshilik,

Madaniyat seroyide "Jahonatga qarshi matritat" mavzusida ma'nnaviy-matritiy tadbiri o'tkazildi. Tadbirda Imom Buxoriy nomidagi Toshkent Islam instituti rektori, siyosiy fanlar doktori, professor Muhammaddiddigov ishtirok etdi. Bugungi globallashuv jarayonida yoshlarimiz ijtimoly tarmoqlar orqali turli axborot va malumotlarga ega bo'lmoqda. Ba'di bir aqidabastalar o'z qarazzi maqsadlari yollida matkulruy ta'sir o'tkazishiga urinib, qabil ishlarini amalga oshlashga urinishmoqda. Eng achninarisl, bunday kimsalarni qo'lliga yoshlarimiz tushmoqda.

## FIKRGA QARSHI FIKR...

Har qanday kasallikni oldimi olish uchun, avvalo, inson organizmida unga qarshi immunitet hosil qilinadi. Bugun fikrga qarshi fikr, g'oyaga qarshi g'oya, janolatga qarshi matritat bilan kurashish har qachqondan ko'ra muhim anhamiyat kech etmoqda. Bo'lib o'tgan tadbirda ham ana shular haqidagi so'z bordi. Berilgan savollar stroficha tahsil qilindi.



Universitetda 9-may – "Xotira va qadrash kuni" munosabati bilan "Xotira – mugaddas, xotira – sharaf, mavzusida ma'nnaviy-matritiy tadbir o'tkazildi. Tadbir harbiy orkestr-sadolari bilan boshlandi. Shundan soning, ushibu sana munosabati bilan tayyorlangan videoplovsha ishtirokchilarga namoyish etildi.

Xotirash kechasida universitet rektori so'zga chiqib quyidagi fikrlarni bildirib o'tdi: – "Xelqimizga xos xislatlar haqidagi gapinganda, albatta, qadr-o'mmat, mehr-oqibet kabi fezillatil tilga olinadi. Xotira shunday ruhiy-ma'nnaviy quadratki, u insonnинг onsonligini anglatuvchi, uni o'tmish va istiqbol bilen bog'lab turuvchi buyuk qadriyettadir. U o'lamden o'tgan ajodalarni eslashtirgina emas, balki yillar devomida sadoqat bilan mehnat qilgan ustozler xotirashini hurmetlash hamdir. O'tganlarning xayoni ishlarini, jasoratini yodje olmoq, e'zazlemoq xelqimizga xos exzu fezillatendanadir. Usibu kun mustaqil O'zbekistonda eshlar devomida o'lkamizni qahramonlarcha himoya qilgan, uning

erkinligi, mustaqilligi va xelqining tinchligi uchun kureshgan vetandoshlar xotirisiga beg'ishlangan".

Tadbirda xotira turniri musobaqalarda g'olib bo'lganlar tashkilotlari tomonidan taqdirlandi. O'ziga xos tarza bo'lib o'tgan xotirash kechasida musiqi madaniyatlari fakulteti Talaba teatr studiyasi tomonidan tayyorlangan "Xotira—muqaddas, xotira—mangu" spektakli,



## ULAR DOIM E'ZOZDA

harbiy vatanparvarlik chiqishlari, ikkinchi jahon urushi aks etgan ta'sirli sannahiy ko'rinishlari, Vatan, onani ulug'luvchi kuy-qo'shilqlar tomoshabinlarda chiqqar taassurot qoldirdi.

Ahror ESHMUHAMMATOV, ijtimoiy gumanitar fanlarda maspfaviy ta'llim kafedrasi o'g'ituvchisi.

## MUHABBAT G'YOASTULUG'LANDI

Teatr haffaligi Abdulla Qodiriyning "Mehrobdan chayon" romanasi asosida sahnalaشتirilgan spektakli namoyishi bilan boshlandi. O'zbek tilli va adabiyoti fakultetining "Parvozi" talaba teatr studiyasi tomonidan sahnalaشتirilgan spektakla muhabbat g'oyazı ualg'anlandi. Asarda ikki yosh – Anver va Ma'nuning muhabbat, hayot yo'llidagi xilma-xil mojarolar, o'zbek millati madaniyati, ma'naviyati, odob-axloq, esar qahramonlarining yato, sadoqati, orlyati, gururli kuylandi.



boshlang'ich ta'llimda xorijiy til kafedrasini professor-o'qituvchilar hamda talaba-yoshlar ishtirok etdi. Metakognitsiya – bu o'z fikrlarini jarayonlarini anglash va tushunish, muvaffaqiyatlari o'rganishining hal qiluvchi omilidir. Tadbir davomida metakognitsiya orqali talabalarning ta'llim natiyalari

o'shlash va ularning o'rganishlarini rasorat qilish va tartibga solish qobiliyatini yanada yuqori darajaga o'shlash bonyicha mazmuni va o'zaro foydali malumotlar berildi. Tadbir so'ngida o'zaro manfaati hamkorlik aloqalarini tuzish bo'yicha fikrler almashildi.

Universitetimizda Birlashgan Arab Amirliklari Khorafkan universiteti dosentosi, psixolog Abdelfattah Othman Dimassi tomonidan "Metabolim (metakognissiya) + bilim olish yo'llarini o'rganish" mavzusida seminar tashkil etildi. O'quv seminarida maktabgacha va

# YURT VA XALQ ERTASIGA MAS'ULLIK BARCHANI BIRLASHTIRDI



Mahumot o'rniда аytadigan bo'sak, 1992-yildan бунон конститулияга яни 15 марта о'згаришлар киртилган edi. Bu sefer esa o'zgarishlar ko'lamli kattalig'i sabab hujjatning yangi tahriri qabul qilindi. Yangilanish nafisida, bosh qomusdagi moddalar soni 128 tadan 155 taga, undagil normalar esa 275 tadan 484 taga oshdi.

Konstitutulyamizda ta'llim olish huquq va imkoniyatlari ham kengayrilib, o'qituvchilarning konstitutulyavly magomga ega bo'llishi yangi normalar bilan mustahkamlandi. Masalan, oly ta'llim tashkilotlariga akademik erkinlik berilishi, tarlov asosida davlat hisobidan bepul oly matumot olinishi, nodavlat ta'llim tashkilotari oq'lib-qurvatanishni to'g'risida qoldalar yosh avlod hayotini yaxshilish, ularning orzu-intellitsialarini ro'yoga chiqarish, zamonaviy mutaxassisliklarni e'palagan holda hayotda o'z o'mini topish va shaxshy rivojanishni uchun keng imkoniyat yaratadi.

Ayish jolizi, mamlakatimizda keyingi oti yilda oly ta'llim muassasalarini soni 77 tadan 210 taga, ularga qabul o'baravar orib, talabalar soni 1 millioniga, oly ta'llim qamrovi - 8 foizga oshdi. Davlat grantlari soni ham 2 barevar ko'paydi, 40 mingtoga yetdi. Magistratura uchun qabul o'baravar ko'paydi. Bu ham bugungi yoshlarimiz uchun berilgan imkoniyatlar samaraasi dezag bo'ldi.

Konstitutulyamizda o'qituvchilar bilan bog'liq modda kiritilgan jamiyatda ushu kabb egalariga nisbatan yillar davomida shakillangan munosabati ljobliy tomoniga o'zgartirish yo'llida tashqilgan qadam, deyilshimiz mumkin. Chunki ta'llim sfatining orzaga kechish o'qituvchining menejni qadriz bo'lgani bilan bevosita bog'liq. Bugungi kunga kelib o'qituvchilar majburiy menehnatdan - paxta terimi, obodonlashtirish shartlari, jab, qillishdan xelos qilindi. Yangilanigan Konstitutulya bilan o'qituvchilarning ham huquq va erkinliklari kafolatlandi.

**Yoshlik inson hayotining eng go'zal davri.** Kuchga to'lgan, imkoniyatlar, orzu, umid va rejallarga boy davr. Aynan mana shu davrda amalga oshirgan ishlarmiz kelgisi hayotimizni belgilab beradi. Kimdir yosh bolish juda ajoyib deb aytilishi mumkin. Bu hayot beparvo bo'lib tuyuladiqan, hali katta muammollarga duch kelmaydigan va eng yakshi narsalar oldindida bo'lgan davr. To'g'ri, yoshlar har doim tezrog "katta" bo'lishni xohlashadi, lekin keyin ular o'tgan yosh yillardan afsuslanishi. Boshgalar yosh bolish juda g'iyin deb aytiladi. Yoshilishda barcha qilyinchiliklari va umidziliklari, do'sta xiyonat qilish, birinchi sevgilining qulashi, boshqalar tomonidan tushunmo'chilik - o'tkiz va og'riq tarzada boshdan kechiriladi. Shu bilan birga, kuch, soplilik va energiya yillar davomida bularning barchasi aza-sekin yo'qoldi. Yigitga xos bo'lgan muammollardan biri bu hayotda o'z o'mini topish, o'zini isbotlash zarurati. Bu juda katta kuch va ko'p vaqt talab etadi. Bugungi kunda katta hayotga kiradigan odamlarni yaxshi mahumot olalari kerak va u ko'pincha nafaqat intellektual, balki katta moddiy

O'zbekistonning 85 foizga yangilangan va "to'liqgan" bosh qomusi 1- maydan etiboran kuchga kirdi. Ushbu hadisa milliy davlatchilikimizden tortib har bir inson hayotiga so'ssiz katta ta'sir o'tkazadi. Bu esa bizning yangi davrga qadam go'zayotganimizden dalolatdir. Bungacha bin haqidatning guvohi bo'ldik - Konstitutulya chin ma'noda xalq muslifligidagi hujjat bo'ldi. Hamyurtlarimiz, synigas, yoshlarning bu jarayonlarda faol ishtiroti ularning o'z tagdiriga befang emasligini, o'z yurti rivojiga daxdorlik hissi bilan yashayotganini ko'residi.

Amalga oshirilayotgan bunday islohotarning pirovard meqsadi inson qadrini ulug'lash, kamab' allinl qisqartirish, anholi turmush farovonligini yuksalitish bo'lib qolmoqda. Shu boladan, anholi turmush darajasini oshirishga qaratilgan chora-tadbirlari izchilligini ta'minlash va ikkimali himoya muhitoy ollalarni qollab-quvvatlash maqsadida yangilangan Konstitutulyada ham bir qator normalar beqilish berilgan.

Yangilangan Konstitutulyamizda ko'lab soha va yo'nallishlar qatorida yoshlar masalsaliga ham alohida etibor qaratildi. Bosh qomuslarning XIV bobi ola, bolalar va yoshlar masalsaliga bag'ishlangan.

Jumladan, 79-moddeda davlat yoshlarni o'z himoyalasga olibi begilgangan. Yoshilarning huquqlari aks etayotgan alohida moddaga ko'ra, davlat yoshlarning shaxsliy, siyosiy, iqtisodiy, ijtimoly, madaniy, ekologik huquqlari himoya qilinishini ta'minlaydi. Ularning jamiatiy va davlat hayotida faol ishtirot etishini reg'batlantiradi. Shuningdek, davlat yoshlarning mal-nafiy, intellektual, ijodiy, jismoniy va axloqiy jihatidan shakllanishi hamda rivojanishni uchun, ularning ta'llim olishga, sog'lig'ini saqlashga, uy-joyga, ishqga joylashtirishiga, bandlik va dam olishga bo'lgan huquqlarini amalga oshirish uchun shart-shartolar yaratib berla shingandi.

O'dishini bittirgan har qanday yosh ishlashi, uylanishi, uy-joyli bo'llishi lozim. Ammo, bularning barini birdanliga hal qillah juda qilyin. Shu bols, davlat bu kabi masalalarni o'zimmasiga olmoqda. Yoshilarning ishqga joylashtirishiga, uy-joyga ega bo'lishiga alohida etibor qaratildi.

Darholqat, yangilangan Konstitutulyani ishlab chiqishidan so'uni referendumga qo'yilgachqa bo'lgan barcha jarayonlarda xalqimiz mustahkam siyosiy ishonchi va irodasini erkin namoyon etdi, uni yoqlab ovoz berdi. Boshqacha aytganda, xalqimiz o'z so'zini aytib, kelajak tanlovin va o'z tanlagan yo'llidan hech qachon ortiga qaytmasligini qatly tasdiqladi. Konstitutulya islohotlar nejizida mamlakatimiz o'z taraqqiyot yollining yangi bosqichiga qadam qo'ydi.

Artur QOROG'DIYEV,  
universitet bosh hisobchisi.

## ENG GO'ZAL DAVRIM

xarajadanni ham talab qiladi.

Shunga qaramay, aksariyat yoshlar paydo bo'lgan qilyinchiliklarni yengish va barcha rejallarini amalga oshirishga harakat olish uchun yetarli kuchga ega. Asosiy, hayotdan zavalanish va o'z kuchiga ishonish zarur, chunki yoshil - bu odam ko'plab baxtil daqiqalarni boshidan kechiradigan ajoyib davr. Yoshilarning o'qib o'rnatib kelgusidagi maqsadlarni beqilish haqida qayyurmog'limiz lozim. Chunki yoshilkida ollingan ilm kelajakda asqatildi. Hodziga paytda yoshlar uchun juda katta imkoniyatlar yaratilgan. Shinnam xonalarni o'zida mujassam olligan zamonaviy ta'llim dargohlari, til o'rorganishga ixtisoslagan o'quv markazlari, o'zbek va jahon adabiyoti dordonalaridan iborat katta-katta kutubxonalar, kompyuter va axborot texnologiyalar o'quv maskanlari - shuhbaetz bu so'zlar ta'sidig'lidir. Bugungi shiddatli o'tayotgan zamон har bir yoshidan yukak ilm sohibi bo'llish, xorijli tillarni mukammal bilish va axborot vositalaridan foydalanishni talab etmoqda. Yoshlar, global muammollarga innovation yechimlarni ishlab chiqish uchun o'z ijodkorligi va ko'nikmalaridan foydalanshishi mumkin. Yoshilkdag'i har bir daqiqaning qadriga yetib, oldimizdag'i burch va majburiyatlarimizni bayarsak, ulkan maqsadlarga erishamiz!

Mizrab HUSANOV,  
rus tili va adabiyoti fakulteti talabasi

## TALABA IJODI

Mayin shibbalab yog'ayotgan yomg'ir shahardagi ko'p gavatli uylardan birining derazasini tarz-turs gilib tagillata boshladi. Derazani yashkilab ko'zdan kechirgan har kim oyinani chertayotgan naqafat yomg'ir tomchilari balki, uy bo'g'otiga in gurgan bir juft musicha ekanligini darrov ilg'aydi. Hatto ularning birinchi to'larog, beland bo'yiliqi, ikkinchisi unga garaganda anche ozg'in, bo'y ham pastrog ekanligi shundog ko'rinib turardi. Musichalardan semizrog'i deraza raxtasa oynani tagillatar, ozg'in esa undan ko'z uzmay yonidan jilmasdi. Sal o'tmay, derazanining bir tavagasi ochilib, musichalar tomoni burishgan go'l cho'zildi, bir chetdag'i hurkak musicha darrov osmoniga ko'tarilib allaqayoglarga uchib ketdi, biroq, yomg'irda golgan ikkinchi - to'larog musicha o'zi tomon surilgan kattga sekin go'ndi.

# OSMON QULAYAPTI...

- Oh, bu dunyo  
neqader rezot  
botog'iga botgan  
bo'lmasa!



Yaqinlarin tugul  
qushlar ham meni  
tezhib ketmoda.  
Hayotvori, sen  
yonimda qolaqol,  
yo'q sen ham

Ketasan. Yaxshil hozir ket, endi zenga o'rgandim  
deyanimda ketib qolsang, ko'nglim qoladi. Hodr...  
yo'q ketma, ketma... - musicha baribir uchib ketdi,  
lekin o'z xohlasi bilan emas, xonaga kirgan ayolning  
qadillar tovushidan cho'chib uchdi.

- Kim bilan gaplashyapsa, oyl, xonada hech kim  
yo'qku, - dedi xonaga kirgan ayol hayratlanib. -  
Derazaning oshib qol'yib, ehtiyyot bo'ling, bunaqda  
shamolib qolaziz.

Shu payt kuchli shamol ko'tarilib, xonani changga  
to'ldirdi, bu ham yetmagandek, kuchli momaqaldiroq  
ovozi qulonli qomatga ketib yubordi. Sal avval  
shibbalab yog'ayotgan yomg'ir endi kuchayib, deraza  
oynalarini tsir-tusril qilib taqillata boshladi.

- Bu tabligat ham hayronsan kishl, ertalab quyosh  
chiqib charaqlab turuvdi, yomg'ir yop'ishidan biron  
ham asarat yo'q edi. Endi bo'sa manz bu ahvol.

Deraza oldidagi kurasida o'tirgan sochnari oqanib,  
yuziga qator ajnar tushgan ayol kulimralab dedi:

- O'smon qulayapti-ku, qizim, o'smon qulayapti.

- O'ziq gaplarni gaplara-za oyl, qachon o'smon  
qulagan ekan? O'smon onasining gaplardan hayron  
bo'llib kubib qo'ydi.

Kurasiga suyanib oyndan tashqariga javdrib  
temurlayotgan ayol esa ortiq bir so'z ham demadi.  
Ko'sharin derazaga bo'lib uzoq vaqt o'yanlib qoldi.  
Derazaning u tomonida kuchli chaqmoq chiqib, jala  
quydi. O'smonni mo'malaxdek talyotgan qora  
bulutning lazhkarli esa ottobning yo'llini to'lib qo'ydi.  
Xona zulmas o'yniga cho'mdi. Bu payta kelib  
birimuncha vaqt ilgari xonaga kirgan ayol xonani tark  
etdi bo'lgandi. Ayol qol'larini sekin qaribroq oymasiga  
qadadi. Shu uning qadoq qol'larini qatirib ketdi.  
Deraza oyndai bo'lsa tomchillardan hol bo'ldi...

Oradan yillar o'tdi, kechagina bino qarshisida  
ko'karib turgan nihollar endi binoga soya soladigan  
darajada katta bo'ldi. Ko'paqavli binoning xuddi o'sha  
qavatida, xuddi o'sha deraza yondidagi kurasida esa  
sochnari oqargan ayol mudom o'ylanganicha o'tardi. U  
umidvor nayotkoriga ko'z tikayotganek unga tikillar,  
o'smon bo'lsa qahr sochib, yerga limmo-lim tomchillari  
yog'dir edi. Ayol esa hall-hanuz unga tik bo'lib,  
kurashardi. U turgan binoning peshtida qatta harfi  
bilan allanmalar yozilgan. Ayolning dilidan faydat  
bir so'z o'tardi.

- O'smon qulayapti, kimningdir o'smon qulayapti.  
Firdavs SHAKAROV,  
maktabgacha ta'llim fakulteti talabasi

SURATLAR  
SO'ZLAGANDA

## "IJODKORLIK" NING PARTADAGI AKSI

Boshlang'ich dastarda o'qib yurgan ko'tarlar o'qtuvchilardan oshitadigan so'zly dakkilar partaga chetmalki haqida berildi. Ro'vdan ham bolalgimda sinifodalar bilan partaga ra'smlar chitsel, fomini yosh qo'yishlik, xulla, "ijodkorlik" hotatid tax-tax yox bo'ardi. Katta sinifa o'tgach, bu odat qolli kealdi, albitta. Ammo, otilgoy talabashda ham bu "odat"ning bolallari juda ajablanishi.

Dastar o'quvchining yusti, deb uqtinib kelingan. Ammo, nataqat dastar, haldi, o'quv partada ham tatalarning, ilm oluvchining yusti, deb hisoblayman. Talabashda ham buni missharmikdan yoki bila turib partalanga "dard"larini yosib goldinsharmikan! Bunday holat monimcha butun universitet darsxonalarida kuzatiladi korak. Ebroq ruz til va adabiyoti fakultetida o'qiganligim uchun faqat o's fakultetim partalanga te'xtalmoqechniman. Ma'mura xallaridagi, ya'ni 101-xona, 212-xonalaridagi "Ferzat" partalarida ("Ferzat"— kurashchilar bilan o'ylab topilgan nom). Chunki aynan shu xonalaridagi partalar noqilay, aflatuz va g'as'yib) ra'smon-chillik namunalariga lo'mona qilliqtinggi menzlik. Ma'salan, kuchli yungan bo'star, qechalar bilan bingallikda chistigan ko'star, yig'layotgan ko's, "- va -" har bilan bosattigan fomalar, yurakha, mayxa-kamon va hokasolar. Axiz tolilli himlar, bunday tarzda sovgidini isher qillashlik yoki o'sini namoyon qillashlik urfdan qoldi, ta'hamovorligi.

Talabalamning bu ijod namunalarini ko'rib xassomechlik yo'nallishiga topshirmagani kligariga afzulanaman. Axir shunday istro'dod egalar bo'shaqa fakultetlarda yotardi darajada rivjalina olishmayapti. Uturga bizning "Ferzat" partalaridagi loddik qiliyapti. Qo'shi ular shu orqali bolalikdinti salasharmikin-at Yo'q, yo'q hu talabalarimizda Kamoliddin Behsodning qoni ber sheshi.

Talabatarga uni qilma, buni qilavor, bu yaxshi, bu yomen, deb o'ngatishlik juda g'albi. To'g'ri, 101- xona va 212-xonalaridagi partalar aflatuz va noqilay. Ammo, nima bo'lganida ham ular o'quv partasi. Shu shu kabli bebo'hliliklar hiss talabatarga yara-shmaydi-da axir.

Sofija HUSANOVA.

## "MA'RIFATPARVARLAR" DEK MARDLAR TOPILMADI



FELYETON O'RНИДА

Olyy ta'llim fan va innovatsiyalar vezirligi huzuridagi Talaba va o'quvchilarning ma'naviy yuksalishiga ko'makleshish markazi tomonidan talaba-yoshlar o'resida etoqil edilish va mutafakkirkorimiz ijodli merosini keng teng'ib qilish, yoshlarimizni edaboligiga bo'lgan qiziqishlarini yeneva osinish maqsadida "Ma'rifat meydani" Respublikasi ko'nik-tarlovni bo'lib o'tmoqda. Tarloving hududiy bosqichlarini o'z niyosasiga yetdi va unde o'zlerining iqtidori, salohiyet va bilimini namoyon eta o'lgan jamao'lar g'aleba erishgen holda mintaqaviy bosqichga yo'llanmani o'lg'a kintishdi.

Mintaqaviy bosqichda jami 20 ta olyy ta'llim

muasseasa o'gurulga bo'llingan holda 8 ta shart ("Adib hayoti", "Tezkor savol-javob", "Adiblar hayoti va ijodlari teatrta'shiliga kompozitolya") bo'yicha olib borilishi belgilan qo'yilgan.

Joriy yilning 6-aprel sanasida tanloving 6-mintaqaviy bosqich Jizzax davlat poltixniga institutida bo'llib o'tdi. Unda Jizzax davlat pedagogika universiteti, Tozhikent kimya texnologiyalari universiteti, Chirchik davlat pedagogika universiteti hamda Tozhikent davlat lotsohdiyot universiteti talabalaridan tuzilgan jamao'lar bellashishdi.

Aynan shu bosqichda tomoshabinlari juda xunuk holatining guvohli bo'ldilar. Tanlov juda qiziqarli, yuqori saviyalli chiqishlar bilan boshlanib, xuddi shunday mahorat bilan ijro etilgan teatrta'shiliringan kompozitolyalar, so'niga kuy-qo'zhilalar jo'rilingda o'z niyosasiga yetgan bosla-qa, hakamler hay'ati umumiy ballarni eshitirishiga ulug'umadan turib zalda o'zaro nizolar kelib chiqsa boshladi. Ba'di jamao'lar hakamlarning qarori adolatli ekanligiga shubhah qilib, ularga etirozlar yog'dirishdi. Bu holga bosqicha jamao'larining aralashuvidan so'ing, zal to'z-to' polon bilan to'ldi.

Hakamlar, mas'ullilar hamda tadbir tashkilotchilari tomonidan jamao'lar tarbiya qapchilari. Biroq, bu xattiharakatlar besmasar ketdi. Ayrim jamao'lar tomonidan 5 nafar hakamning har biri o's qo'yigan ballarni tanlov nizomiga tayangan holda asoslab berla shabab qildindi. Bunga hakamlar ijobji yondashishinga harakat qilib, ballarni asoslab boshalandi. Ballarni asoslash jarayonida ham etirozlar yanada kuchliroq yog'ildi. Ustiga-ustak, jamao'lar bir-blirinidan xatorlar extardilar. Hesorotlar va kamolitishlar avj olib ketdi. Afusuki, bazi i'shtirokchilar tomonidan katta lavozimdegi tanishlar bilan qo'rqliktan ham kuzatildi.

Alohiда aylib o'tish joldi, viloyatimiz shahinini himoya qillayotgan hamda mezon jamao' sifatida i'shtirok etayotgan Jizzax davlat pedagogika universitetining "Ma'rifatparvarlar" jamao'si tanlov boshalini to'yanligachda odob-axloq qoldalaridan chiqmadilar va o'zlarini haqiqoli ma'rifatparvarlariga xos tutdilar. Ko'pkilik tomonidan "Ma'rifatparvarlar" jamao'ning xulqi va odobi taxalinga sazovor ekanligi aylib o'tildi. Jizzax jamao'si hakamlar va raqib jamao'larini hurmat qilgan holda ular bilan tordishishmadni, Respublika bosqichligi chiqishlar uchun lozim bo'lgan ballarni bosim o'sazish va to'z-to' polon orqali yig'ib olishni uyabli hol deb bildilar.

Hakamlar hay'ati esa jamao'lar bilan murosega kela olmasliklarini anglab, tanloving final bosqichiga yollanma qaysi jamao'ga nadol etganligini so'roq ostida qoldirilishi-da, ko'zdan g'oyb bo'llishi.

Farrux AMIROV

o'zbek tili va adabiyoti fakulteti talabasi.

## TARBIYAMIZ QO'RG'ONI

Dila, Mana shu klichikkina bir so'zda olam-olam ma'no mujassem. Har bir inson o'z olibasini, undagi insonlarni yaxshi ko'radi, hurmat gilidi va erdoglaydi. Chunki, dunyoga kelganimizlik ilk kunlari danog biz ular bilan birga bo'lishni boshlayshimizda. Kutsak kulib, yig'lesak bizga hamdar bo'lgan insonlarni nahot gadrlamasak? Xursandchilik yoki biroz dillingiz o'ziga vagtlarni bir eslab ko'ring-a...

Sunday vaqtarda hech yolg'iz qoldingizmi? Aslo, ota-onangiz, ake-singlingiz dolmo si bilan yelkama yelka turishdi. Yutuqlarga erishganligizda sizdan-da ko'proq ular quvonishdi. Dunyodagi eng katta baxdi shu emaslikdan! Uajigina bolajonlardan olla haqida so'raganimizda ular to'lli toshni bobom, buvlim, otam, onam... deya jo'shib gapira boshlaysidi. Mittigina qabilarda ham ollaga mehr-muhabbat namoyon. Agar ular olla davrasida o'zini erkin, et'borga loyiq va kerakli inson ekanligini hiss olla olsa, bunday bolalar shaxsiz, kelsajakda ham oliparvar, olla a'zolari haqida qayg' uruvchi, mehnatish, mehnribon bo'llib ulg'ayishadi. O'z farzandlarini ham shunga monand tarbyiyab, yurtimiz ravnayq uchun o'z hissasini qo'shuvchi insonlar qilib o'stradi.

Prezidentimizning 2018-yil 27-iyundagi qaroriga muvofiq, 15-may "Xalqaro olla kuni" sifatida nishonlanmoqda. Bu ham vatanimizdegi ollaga qaratilayotgan etiboriga yaqqol dallidir. Zero, olla tarbiya maskani, jamiyatning bir bo'lagi, iddikli biki tarbiya, hayotimiz davomchisi bo'lgan farzandlar, yosh avlodlar uchun tarbiya o'chog'i idr. Shunday ekan, olimmizni sareb avayaylik, birl-birimizga mehr-oqibatl, shirin zabon bo'llib, baxt qasrimizni yanada yashnataylik!

Farangiz G'AFFOROVA  
bosqichligi ta'llim fakulteti talabasi.

Kelajak biz yoshlarning go'lida. Shunday ekan, yurtimizning porloq kelajagi yo'llida shaxdam gademilar tashlab oliga bosishimiz kerak. Bunda bizga ziyyoliarimiz, ota+bobolarimizni izidan yurish, ularning o'g'ilariiga amal qilish va vektimizni behudaga o'tkazmasligimiz talab etiladi. Masalan: Muso ak-Xorazmiy bobomining "Dolimo harakatda bo'llish kerak, chunki, to'ztaganni o'tirgisi keladi, o'tirganni yotg'isni keladi, yotg'anni usagiadi keladi", - degan so'zlarini bu fikrlarimizni delili bo'ya oladi.

Bundan tashqari, Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyevning "Men kelajagimiz etalari bo'lgan yoshlarningizga ishonaman va suyumanan", - degan fikrlari biz yoshlarga yanada qayrat va shijoat berla lozim.

Shunday bo'llishga qaramasdan, hozirgi yoshlarningizning aksariyatini jamiyatimiz diddagi burchaliga juda beparvo va sovuqqonlik ularni qo'lib qilib do'yimoqda. Zanjirband qilib bog'langan inson bu zanjirdan chiqish ketishiga harakat qiladi, aksariyat tengdashlarimizning o'zlarini o'zlarini zanjirband qilib do'yayotganini ko'rish bu juda bir kulgili holat emasmi? O'zingizga savol berib ko'ringch! Siz o'zingizni ozod qila olasizmi?

## TELEFONGA CHIRMAHGAN

# QO'LLAR



Fayzod AHMEDOV,  
fizika va texnologik ta'llim fakulteti talabasi.

# "XOHLAMAYMAN, ISTAMAYMAN" NI YENGISH

## TA'LIM JARAYONIDA O'Z-O'ZIGA QANDAY MOTIVATSIYA BERISH KERAK?

### TA'LIM JARAYONIDA O'Z-O'ZIGA QANDAY MOTIVATSIYA BERISH KERAK?

Butun umr davomida ta'llim olish — bu endi rasm bo'lgan tendensiyasi emas, balki hayot tarziga aylandi. Agar siz professional siatfida rivojanmoqchi bo'shangiz yoki yangi neyron aloqalarini istasingiz, siz dolma yangi narsalarini o'rorganizingiz va savyangizni oshirishingiz kerak. Ammo, nima qillish kerak, o'qlish-o'rorganizmni xohlaysiz, u, boshlagan zahotingiz oxingacha eplay olmaslikni his qillazmi?

Motivatsiya — murakkab tuzilimaga ega, bu irodaviy harakat. Bu kognitiv jarayonlar natijasida, inson o'ziga nima uchun u yoki bu harakatni amala oshirish kerakligini tushuntira organida paydo bo'ladi; har kuni ertebat soat yettida uyg'onish, kulcha o'mriga olma

nisbatan halol bo'ling. Bugungi kun uchun eng muhim maqsadimiz rang bilan ajratib ko'reting va ularni isti stoli kabi ko'zga tashlanadigan joyga mahkamlang. Shu tarloq ular har dolm shuning ko'zingiz olibdi bo'ladi va bir lanzada to'planishingizga yordam beradi va siz o'z qobiliyattingiza shubha qila bo'shangan va o'rorganishni davom ettirish istaginiq bo'lgan daqdigalarida to'planishingizga yordam beradi.

#### SHO'SHILMANG

Agar siz faqat maktabga borilanni rejalashtirmoqchi bo'shangiz, ta'llim imkoniyatini bezorini o'rningan, bir nechta kurs provayderinini ko'rib oshiqing. Kurashning tuzilishi va o'qitish formasini motivatsiyaga bevoita tafsil qiladi. Eng muhim omillardan birlibu tifrik-mulohazalarning mavjudligi.

Motivatsiya bo'yicha mutaxassis Syuzan Faulemlerning takidashishcha, xodimlar va talabalarini murabbabiyalar qo'llab-quvvatlashsa, hatte hissiz yordam berisha, katta muvaffaqiyatiga erishadilar. Shuning uchun, agar sizda bunday imkoniyat bo'lsa, murabbabiyalar tomonidan qo'llab-quvvatlanadigan o'quv treklariga ustunlik bering; bu taraqqiyotni kuzatishiga va xatolarni vaqtida tuzatishiga yordam beradi.

**O'Z KUCHLARLINGIZ HISOBINI OLING**

Yana bir muhim motivatsiya berauvchi omil — bu o'quv jarayonida o'zingiz qanchalik ishonchil his qillashingiz. Vaqtizalami bejashiga muvaffaq bo'liningizda va taraqqiyot ko'rindigan bo'lsa, dofonim yangi malumot olish uchun miyamizni avtomatik ravishda "mukofotaydi". Shuning uchun, ta'llim yo'nallishini tanishdash, o'z mahoratingizga mos keladigan treknii tanlang. Agar bu juda qilyn bo'lsa, umidzilikka tushib qolish xavfi bor va agar bu juda oson bo'lsa, seriklik bilan duch k'ezalz, ikkalasi ham sog'igom motivatsiyaga yordam bermaydi.

**MOTIVATSIYANI QANDAY SAQASH VA KO'MAKLASHISH MUMKIN?**

O'qilni boshasiz uchun o'ziga motivatsiya berish, unchalik qilyn emas. Butun ta'llim jarayonida faol munosabatlari saqlab qolish ancha qilyn. Motivatsiyaniqning pasayishi asosan ikkita sabab tutayli sodir bo'ladi: ko'rindigan natijalarning yo'ligi va senlikni. Yaxshiymki, bu muammolarning her birining yechimini topish mumkin.

**KORINADIGA NATIJALARNING YO'OLIGI**

Rivojlanish sezzimagan taqdirda, bize hech narsani ishlamaydi va boshaq.



rejorda bilan birga vaqt ham behuda ketgandek tuyuladi. Bu umidzilikka olib keladi, fiziologiya nuqtayi nazaridan u stressga yaqin — kortisol ishib chiqariladi, tashvishlanish ko'tariladi, diqqat markaz tardqoli ketadi va harakatni davom ettirish istagi yo'qoladi.

#### QANDAY UDDALASH MUMKIN?

Rivojlanishga e'tibor qaratting. Masalan, sizda nima yaxshiroq chiqayotganini tashil qillashish mumkin. Balki, siz mas'ghi'ot boshalni sliga qilyn bo'llib tuyuligan vezifalarini osonlikona hal qillishni o'ranganiz. Yoki siz butunlay yo'nalishmani o'zlashtiringiz.

Siz o'z taraqqiyotningizni tasevvur qillashingiz hal mumkin — o'llingan ko'nikmalarni kundalik faoliyatningizda yoki bo'ish vaqtindagi qo'llazni boshasiz. Agar, siz interjer dizayneri bo'ishni o'rorganayotgan bo'shangiz — orzuligizda yuni loylashtirding, dasturchi bo'ishni o'rorganayotgan bo'shangiz — o'z kelajakdagidi ilovangiz uchun oddiy ked yozing. Ushbu oyinlar kelajakda shuning portfolioningiz muhim qismiga aylanishli mumkin.

#### ZERIKI

Zerikishning bir nechta ko'rinishi mavjud — unumli, hech narsa bilan ma'shul bo'lmaganingizda va siz hamma narsani ketma-ket bajarishni boshasiz, masalan, ijtimoiy tarmoqlardagi yangiliklarni varoqlash, kitoblar o'qish, raqamlar bo'yicha raam chizish. Bunday holatda diqqatib tiborni aynan o'qishga qaratish va sekin-zata ritmiga qo'shilish mumkin. Ammo, zerikish samarasiz bo'llib qolsa, vazifalar sliga qiz qolmay qolsa, hech narsa qillishni xohlamasangiz — motivatsiya yo'qoladi, uni bining koritsizmiz "yeb" qoladi.

Qanday udalash mumkin?

O'z vazifalariningizni murakkablashtiring. Bu yerda, xuddi umidzilik holatida bo'lgani kabi, siz o'zingizga "yulduzchali" topshiri berishingiz va o'llingan bilimlar yordamida tayibalar o'tkazishingiz, shaxsli oyinlar

yaredashingiz va portfolioningiz to'dirishningiz mumkin. Shuningdek, o'ziga dam oshiga imkon bering, vaqtidan oldin yonli ketmaqlik uchun diqqat markazini o'zgartiring.

#### MOTIVATSIYANI QANDAY KUCHAYТИРИШ МУМКИН?

Ba'zida motivatsiya pasayishi mumkin. Buning abjabanini joyl yo'q, chunki buning uni shakllantirgan uzoq muddati maqsaddani amala oshirishimiz juda zepkarli. Ba'zan, biz vaqt va kuch behuda ketmaganligini tolq nis qillish uchun shu yerdagi va hozir tezda natijaiga erishishini xohlaymiz. Zafir testi tarafdarlari buni o'zini o'z bosqarishning zalf tomoni, deb atashadi, agar odam tezda zave ollan uchun uzoq muddati maqsaddan voz kechishga tayor bo'sa, asilda bunday "klichik yorsandillik" buning davom etish istagimizni kuchaytirishi mumkin.

Motivatsiyani oshirish uchun siz qida tarmil amaliyotinani tanishashigiz mumkin, masalan, seminarlar yoki musobaqalar, xakatonlar (buyurtmachli duch kelgan muammoni hal qillish uchun jamaolalar bil muddat mobil ilova, web-xizmat yoki boshaq manusilot prototiplari yaratadigan musobaqa), oshlo olimpiyadalar - ular o'qish yo'nalishiga mos kelishi muhim. O'llingan bilimlarni amala sinab ko'rish, shuningdek, yangi odamlarni bilan tanishish uchun ularda ihtirok eting. Bunday alogalar (ko'nikmalarni rivojlatirish uchun foydali bo'lgan tanishlarni topish qobiliyat) sizni hamitkilar bilan o'rabi olishi yordam beradi, Bu ham motivatsiyani oshiradi.

Asosiy, zhuni yoddha tutish kerakki, bunday qisqa ta'llim taddoslari uzoq ta'llim yollarini o'rnini bosa olmaydi. Ammo, ular shuning motivatsiyangiz uchun ishonchli yordamchi bo'llish mumkin.

Nompaz KARIMOV,  
rus adabiyoti va uni o'qitish metodikasi kafedrasini katta  
o'qituvchisi



yeyish, biroviamli ijtimoly tarmoqlarda kuzatgandan ko'ra, kurslarni o'ranganish. Ko'polillikda o'ranganish odasi maktab yillarida shakllanadi, u "axir, kerak-kul" yoki "qattingo'llik" usuli bo'yicha, agar o'qimasang, seni haydalashni yoki "ferash bo'llib ishlaysan" ifodasi bilan shakllanadi. Ammo, balog'at yoshidagi insonning haydalish bevoita qillaydi, shuhullar karyera istiqbollandik, mutaxassislari bo'lgan hamda ish shajiga ega bo'lgan insonini qo'reb bo'lmaydi. Shuning uchun motivatsiyani muqobli usullar bilan oshirish kerak bo'ladi.

#### SHAXSIX MAQSADLARNI SHAKLLANTIRISH

Ba'zida motivatsiya tanlangan yo'nalish emas — degan tushunchaga putur yetkazadi. Etdimol, siz uni mode, istiqbollib bo'lgan do'stlar mazsalan berigan uchun tanlangandirasiz, ammo shug'ullanishni boshasiz bilan qo'llar o'z-o'zidan ishlga bormaydi. Chunki, shaxsan ega bo'nma uchun kerakligini tushunmaylas. Klichik bir mashqani qilib ko'ring — toza qog'ozda bu o'ranganish (ta'llimni amala oshirish imkonini beruvchi o'zingizni hamma maqsadlariningizni yozing. O'zingizden hech narsani rad qillang, o'zingizga

## YUZ BILAN YUZLASHING USTOZ!

Meliyev Xamidulla Abdullaevich talaballik va tadqiqotchilik davrlaridan boshalib Respublikamizning tanloj pedagog olimmlarning diqqatini o'ziga jaib qilgani va ularning tahliliga sazovor bo'lganligi beziz emas.

Ustozning ilmiy faoliyat asosan uch yo'nalishda olib borilgan. Ulardan, birlinchil, sog'iromashtirish, ikkinchil, maktabgacha ta'llim, umumiy o'rta ta'llim, kasb-hunar va oly ta'llimda fanlar tizimining integratsiyasini va ta'llim sifatini oshirish, uchinchil, jamony ta'llim-tarbiyada milliy an'analar va milliy xalq harakatlari o'yinlarning pedagogik imkoniyatini takomillashtirish yo'nalishlari.

Ustoz yoshlarini vatanparvarli ruhida tarbiyalash, menehatga mehr uyg'otish, o'z kazabini ulug'lash, milliy urf-odatlarni hurmat qillish va yoshlarida sog'irom

turmush tarzini shakllantirish, bequvvat bo'llib o'shalida jamony tarbyani, sport hamda san'atning shahmiali to'g'risidagi izchil tashkil ettilayotgan tadbirlari maqtovga loyligdir. Jumladan: "Atlas say'il", "Eng sochi uzun qiz", "Babor malikasi", "Oushlar va Gullar" kabi va boshaq kermoqda. Shuningdek, bir qancha davlatarning faxri professori sanaladi.

Ustoz deqanda, har qaysi inson ko'ngilida chouqr hummat-ehtmon va cheksiz minnatdorlik tuyugiga, shu bilan birga, hech qanday boylik bilan o'libab va edo qilli bo'llimaydigan qarzdarlik hissasi paydo bo'ladi. Inson,

avvalo, unga bilim va ma'rifat dunyosi zarif yoki oshib bergen, uning qabiliga yuksak insonli fezallar hissini singirdirish yollida zammat chekkani ustoz va murabbabiyalar niqbatasi ko'ngilda hamsha minnatdorlik tuyug'i bilan yashaydi. Ustoz 70 yoshingiz muborak bo'lsein.

Manzura NORQO'ZIYEVA,  
maktabgacha ta'llim metodiaksi kafedrasini katta  
o'qituvchisi g.f.f.b.f.d PhD.



# TALABALAR MEDIASAVODXONLIGI

## - SIFATLI TA'LIM POYDEVORI

Hozirgi kunda OTM muassasalarida təhsil olayotgan hər bir talaba kerakli axborotlarni mustaqil ravishda izlash, mediakanallari orqali ko'rgan, o'qigan va eshitganlariga nisbatan ijodiy munosabatda bo'lishni o'rganishi kerak, mediamatnlarni tangidji tahlil qilish va baholay olish ko'nikmalariga ega bo'lishlari lozimdir. Shuni ham ta'kidlash lozimki, media resurslar tamonidan targatilayotgan axborotlarning ijobji va salbiy jihatlari ham mavjud. Axborotlarning ijobji tomoni shundan iboratki, o'z vugtida olingan to'g'ri va sifatli axborot insonlar, syniqsa, yoshlarning dumyogarashini boyitishi, bilim olishi, zamonaviy bilimler egasi bo'lishi imkonini beradi.



Axborotlarning salbiy tomoni shundan iboratki, hozirgi kunda ayrim g'arb davlatlardan kirib kelayotgan buning milliy qidriyatiningizga yet bo'lgan axborotlar va qarashlar hamda insonlar ong'lini zaharlovchi malumotlarni ham ko'plab uchrashish mumkin. Oksford universiteti professori Guyuan Grinfield ta'kidlashicha, inson ruhiyatidagi salbiy o'garishlar ijtimoliy tarmoqlar bilan ham bog'iqli.

Uning aytilishicha, o'ta oddiy virtual muloqotlar insonda ruhiy og'lishlarni vujudga keltirish ekan. Ya'ni, odam ijtimoliy mühitning o'zgaruvchan sharoltariga moslasha olmaydigan bo'llish qoldadi. Shuningdek, kelajakka ishonchning yo'qolishi, o'ziga nisbatan noxossi baho berish, tushshunlik, tajovuskor xatti-harakatlar, muroza-sazif fikrlar, ijtimoliy faoliyuting suayishli kabi holdalar ko'ziga tashlanadi.

YUNESKOning tahliliy materiallarda qayd ettilishicha, hər bir inson o'zining hayot davomimizda o'rtacha 8 milliondan ziyodroq reklamalarga dux kelarman. Ushbu reklamalarni biz tipevidenly, radio, gazeta, jurnaller, Internet orqali ko'ribizmiz mumkin. Neklama bugungi kunda insonlar ong'lin uchun kurashda eng kuchli tsir vositaliga aylanib ulgurdi. Hozirda reklama sanoti shu darajada rivojlandidi, unda insonlar ong'lin manipulyatsiya ollishining tasavvur qilib bo'lmaydigan usul va vositalardan foydalaniadi. Berilayotgan axborotning ko'lamli, ularning rang-barangligi shunchalik ko'ki, ularning yaxshi-yomonlioni ajratib olishga hamma yoshlar ham qodir emas.

Shuning uchun ham hozirda tsilm beruvchil tazhiklolar hamda pedagoglarning zamonaviy tsilm texnologiyalari, syniqsa, mediatillim asosida yoshlarda mediasavodxonlik shakllantirishiga e'tibor qaratishiga entyoj, sezmimoda. Shu boladan ham, tabalabarni faol ijtimoliy faoliyat ko'rsatishiga tayyorlashda tsilm muassasalarning axborotishgan multitipi yaratish va joriy qiliш, bugungi kunning kechiktirib bo'limas tabalabardan bindir.

Hozirgi kunda axborot-kommunikatsiya texnologiyalaming tez taraqqiy etish natijasida vaqtli matbuotlarda "mediya", "mediatillim" va "mediasavodxonlik" atamalari tez-tez uchray boshladi.

Shu yerdə haqil savol tug'iladi: media, mediatillim, mediasavodxonlik tushunchalarini qanday ma'nolarni anglatadi va ulardan ko'zlangan maqsad nima? "Media" atameasi lotin tilidan (medium sozidan) olinib, qo'llanma, vositalachi ma'nolarni anglatadi. Media tushunchasidengiz qeng qamrovli bo'llib, adabiyotlarda uning ko'plab talqinlari keltirilgan. Keltirilgan tariflarni umumlaشتirish aytilish mumkinidi, media — bu jamiyatda torg'i va syltarma kommunikativ eloqa tizimi bo'llib, insonlar bilan vaqtindacha o'aro aloqalardan yuzaga keltiruvchi va ularni qiziqitiruvchi, chalg'ituvchi makondir.

Mediatillim hozirgi davrda shaxning ommaviy axborot vositalari orqali rivojlanish jarayonini anglatadi. Yevropa Ittifoq huissatardagi mediatillim olinigan axborot asosida o'z fikrini bildirishga qodir bo'lgan mas'uliyati furgardorni tarbiyalash maqsadida meddega tanqidiy va o'ylib munosabatda bo'llish sifatida tushunish kerak bo'lgan mediasavodxonlikni rivojlanishiga qaratilishga talim, - dey ta'riflanadi.

Dunya mamlakatlari maktab, kolej, institut o'quv dasturlariga "axborot xavfizligi", "hayot xavfizligi", "yo'li harakat xavfizligi", "texnika xavfizligi", "yong'in xavfizligi", "fozil-oqvat xavfizligi", degan fanlarni kirtishgan. Yevropa Ittifoq mamlakatlari ta'llim muassasalari dasturlariga "mediatillim", degan maxsus o'quv fanini kirtishgan.

Mediatillimning maqsadi hər bir o'quvchi-talabalarda media mahsulotlar va axborotlar bilan ishlashda ijodli yondashuvni, muloqot qiliш ko'nikmasini, tanqidiy fikrlashni, axborotlar orqali uzatlayotgan asosiy maqsadlarni va yashirin g'oyalarni enloqish, mediamahsulotlarni tanqidiy tahlil qilish va baholash, axborotlarni filtrash kabi ko'nikmalarini shakllantirish va rivojlanishidan iborat.

Shu orinda, mediasavodxonlik tushunchasiga ham oydinlik kiritib o'tish maqsadi muvofiqdir. "Mediasavodxonlik" — yoshlarning turli shakllardagi kerakli axborotlarni olishi, tahlili etish, unga munosabat bildirishi va uzish obillyatidir. Yana ham soddarop qilib aytganda, insonlarga audiovizual va bosma

matnlarning madaniy shamiyatni, mazmunini tushunishga, yaratishiga va baholashiga yordam berishga ko'maklashuvchi tushuncha hisoblanadi. G'arb mediasavodxonlik "mediasavodxonlik" (Media literaci), tushunchasini quyidagiicha (izohlashadi): "Mediasavodxonlik" — o'quvchi va talababarga media bilan muloqotda, ularning hayotidagi media mazmunini tushunishda tanqidiy nuqtayi nazar bilan qarashga yordam beradi. Mediasavodxon o'quvchi yoki talaba mediamatnlarga baho berishda tanqidiy va tahlili yondashuv, ommaviy madaniyat bilan munosabatda tanqidiy masofada bo'llish, manipulyatsiyaga qarashlik qiliш kerak. Shu maqsadda Jizzax davlat pedagogika universitetining barcha yo'nalishlarining birinchi kurs tababalariga baho berishda tanqidiy va tahlili etibani o'qitmoqda. Bu fanining asosiy maqsadi — media va mediamatnlarni o'rganish bo'llib, o'z oldiga medianing shaxsi va jamiyatga tariflari bayon qiliш, ommaviy kommunikatsiya jarayonlarini englashta yordamlanish, mediamatnlarni tushinish va tahlili etibani o'qitish, mediamatnlarni baholash va ularni sarelahu kabi vazifalarni qo'yadi.

Mazkur fan o'dashtirish nabijsida tababalar medianing va ular orqali taqdim ettilayotgan axborot shakllarining tarifini yaxshi tushunish, axborotni yaratish va tanqidiy fikrini ko'nikmaga ega bo'llish, mediedan o'z xavfizligini ta'minlagan va ijtimoly mas'uliyatini his o'lgan holda foydalishan, demokratik jamiyat hayotida va global axborot tarmogida feol ihtiyoq etish kabi ko'nikmalariga ega bo'llishadi. Xulosa qiliш aytganda, "Mediasavodxonlik" va axborot madaniyatiga fani tababalarining jadallashib berilayotgan axborotlar oqimida turli axborotlarni olish, tushunish, yestish, uning inson psixologiq tarifini bilish va undan to'g'ri, maqsadli foydalanshiga xizmat qiladi.

Shuningdek, mazkur fan tababalarida mediamadaniyatni va savodxonlikni shakllantirib, ma'nnaviy-estetik va intellektual jihatden ularning nutqini, muloqot qiliш va ijodli fikrini ko'nikmalarini rivojlanishdi hamda, ularda media ogohilikni, mediasavodxonlikni, mediamadaniyatni shakllantiradi.

Abdurusul AMONLAYEV,  
falsafa, tarbiya va hujug ta'llimi  
kafedrasini mudiri.

### HUQUQIBILIMLARIMIZNI OSHIRAMIZ

Prezidentimizning 23.03.2023-yildagi "Aholiga ma'muriy jarimalarni to'lashda go'shimcha qulayliklar yaratish hamda sohada korruption omillarni barterarf etish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-99-son qarori qabul qilindi.

2023-yil 1-maydan boshlab ma'muriy huquqibuzilar boryicha qollanigan jarimani idaroyli to'lash izimi oddalashishlari. Bunda quyidagilar hazzardan tutilmoqda:

Huquqibuzun unga jarima solish to'g'risidagi qaror topshirilgan kundan boshlab 15 kun ichida jarima muddotonning 50 foizini, 30 kun ichida - 70 foizini idaroyli ravishda to'lagan taqdirida, unga jarimning qidagan qilinishi to'lashdan ozod qilinadi;

Mazkur tarif sud qarorlariga asosan qo'llaniladigan jarimalarga nisbatan ham tahlil ettiladi.

Sud va boshaq organlar hujsatlarini Majburi lyo etish sohada, sult'e molchilikning oldini olish hamda fuqaro va tadbirkorlari qlynyayotgan muammolarni hal etish maqsadida, beqilantishicha:

Majburi lyo byurod tomonidan qo'llaniladigan ma'muriy jarimining muddoni lyo hujsatda undinlihi beqilangan summadan yuqor bo'llish mumkin emas;

Majburi lyo byurod nomidan ma'muriy huquqibuzilar to'g'risidagi

ishlarni ko'rib chiqishga hamda ma'mury jazo qillashga foydalanishga feqat O'zbekiston Respublikasining Bosh davlat iyoqchisi, Qoraqalpog'iston Respublikasi, viloyatlar va Toshkent shahrinin bosh davlat iyoqchilari, ularning o'rinnbosari, shuningdek, Majburi lyo byurodining turan (shahar) bo'llimlari boshilishi qilaadi.

Bundan tashqari, 2023-yil 1-sentabrdan boshlab:

sudlanganlik muddatining o'tib ketg'anligi yoki sudlanganlikning olib tashlanganligi haqidagi ma'lumotnomalar ichida ishlash vazifasining "Teskor ma'lumotlar" yagona axborot tizimida avtomatik ravishda onlayn shakllantirildi;

Sudlanganlik muddatining o'tib ketg'anligi yoki sudlanganlikning olib tashlanganligi haqidagi ma'lumotnomalar ichida sudlanganlik muddat tuzagan yoki sudlanganlik olib tashlangan sananing ertasidan kechiklikdenden teggishli shaxoning Yagona Intrepratik davlat xizmatlari portalidagi shaxsliy kabinegiga avtomatik ravishda bepul yuboriladi.

Abduspakur ALIKULOV,  
universitet katta yuriskonsulti.

## TABIAT HAQIDA O'YLANG



Insonlarning tabiatga ta'siri natijasida Yer shaxida global isish tephazib bormogda. Olimlar yerning o'rtacha harorati 1,8 darajaga oshigani p'oz ilmiy xulosalarda keltirilg'an. Har o'n yilda global isish sur'ati 0,2 darajaga o'rta bormogda ekan.

Global isishning oqibatlar qanday? Yerdegi harorating ko'tarilishining oqibatlar butun dunyoga ozim-ko'pmi tsir qiladi.

Ekotizimlar o'zgaradi. Bu zilladagi ko'rindanligi narsa: Issiq va qurq'ogchilikka chidamli bo'lgan o'simliklar kamroq bo'lganlarni almazadradi.

Muzliklar eriyadi, nafsjada dengizlar satish ko'tarilib bormoqda.

Hayvonlar tsuda yo'q bo'llib ketiyapti. Ganchi yerdasi biz ham brakonerlik haqida gapirishimiz mumkin bo'sha-de, ko'plab hayvonlar bor, mezan, qutu zilyqlari, o'slariini tutish qilyashib bormoqda, chunki muz o'z vugtidan oldin eriydi.

Ozil-ovqat qimmatroq bo'llishi mumkin. O'simliklar o'sishi va meva yetishishin ilmiga bog'iqli, shuning uchun agar sherot o'zgarasa, sabzavot va don olish qilyinroq bo'ladi.

Ko'rib turganingizdek, global isish juda jiddiy muammo bo'llib turibdi.

Muhayyop XOLMATOVA,  
tabiiy va aniq fanlarda masofaviy ta'llim kafedrasini o'g'ituvchisi.

*Muhammad Yusuf xalqimizning dardiga, quvonchiga sherk bo'lgan kamtarin ijodkor edi. Shoir qisqa umr ko'rdi, amm o umri davomida "Taniish taraklar", "Bulbulga bir gapim bor", "Ilijo", "Uyugdagisi giz", "Halima enam allasari", "Ishta komesi", "Ko'niglimda bir yor", "Bevosfa ko'p ekan", "Erika kiyik", "Osmonimga olib ketaman", "Kumush", "Kokilingni kim kesdi", "Turkman giz", "Yur muhabbat ketdik bu yerdan", "Yolg'anchi yor" singari she'riy to'plamlari muallifi sifatida o'zining sevimli kitobxonlari galbiga kirib ulgurdi.*

Muhammad Yusutning yetofidan keyin ham ko'plab sheri to'plamlari keng kitobxonlari ommaqiga taqdirm etildi. Jumladan, uning "Bevosfa ko'p ekan" (2009-y.), "Xalq bo'l ellim" (2009-y.), "Shoir sevgisi" (2014-y.), "Quyusha qarab oqqan suv" (2016-y.), "Elmda aliyorim qolur" (2018-y.) kabi to'plamlardagi sheri larini xalqimiz sevib o'qydi. Muhammad Yusutning sheri larini oddiy, ravon, sodda bo'lla xalq og'zaki ijodiga hamohangligi bilan ham sevib o'qildi.

Uning "Vatanim" sheri tarixni yodga olshaga, o'sha zamonining nohaqiligidan va addosatishlidan qurbanli bolgan ziyyot, dovvurayk vatanoshishimizni yod etishiga hamda ular hokini ardoqlashga undaydi.

*Sen Meshrabon,*

*Xeloda tumor,*

*Balxda dorge osilgen.*

*Navoyisan, shoh yonida*

*Faqimi duo qigan.*

*Yesseviyan meniki deb,*

*Ko'niringan davo qigan.*

*Ming bir yor'i ochimagan,*

*O'trig'imean, Vatanim...*

Devonan Mazarlas nomi bilan tarixda qolgan shorining o'ziga yurtlarda dorge osilganligi. Allsher Navoyining Husayn Boyqaroy yonida turib oddiy xalonqi himoya qilg'anligi aytilsa,

*Kim Oshqarni qildi makon,*

*Kim Enesoy tomonda,*

*Jaloliddin - Kurdistonda,*

*Boburing - Hindistonda.*

*Bu qanday yuz qarolig' deb,*

*Yotilar zimistonda,*

*Tardab ketgen to'qson oti*

*Urug'imsan, Vatanim...*

*Yugoridagi mizralarida Zokirjon Xolmuhammad o'g'il*

Furgatning o'z va tadanidan yroqda, Uyg'ur viloyatinining Qashqar zhahrida yashab vatan sog'inchli bilan armonda o'tganligini, Usmon Nosirning qabri Sibir o'mronlarda, Enesoy daryosi qolg' oqalanda qolib ketg'anligini, Jaloliddinning hoki Kurdistonda, Boburingning mozori Hindistonda g'arb holda yetganligini yontiqan.

Muhammad Yusuf sheri va shorlik haqidagi quydagi gaplarni aytgandi: "Men shoriman degan zotdan o'diqing. Chunki undan har baloni kutish mumkin. Haqiqi shor hech qachon loddan o'llan o'zini tanishtrimaydi. Aksincha, uni allaqachon xalq tanlab, saylib olgan boladi... Agida, shor ham odamdek gap. Uning yuzi, ko'zi, qiyosha va liboib bor. Ba'd sheri lar satang ayollardek yasangan. Pardon-andozni ham joyliga qo'ygan. Ularda birgina yesishmovchilik bor, xolos. Samimiyat yo'q. Sheri nima? Sheri yosilaveradi. Kitoblar ham bosilaveradi. Shoir kamaysa, ana, qanqa uddaburonlar bor - kitob kamaymadi. Biror, haqiqiy adab, shor har yilli omondon chalpakdek yog'laevremaydi".

Muhammad Yusuf - xalqimizning ardoqligi shori.

Uning: "Samarqandga borsam...", "O'zingandan qo'ymasin, xalqim!", "Seni hech kimga bermaymiz, O'zbekiston!" "Vatanim", "Menga bering", "Jayron",

"Mehr qolur, muhabbat qolur", "Seni hech kim sevilmaydi menningdek", "Zebi, Zebi, Zebona", "Ozodani sevaman, men, Ozodani", "Bir qiz yig'lar buloq boshida", "Mayhon, aylanay rayhoningdan azening", "O'zil olma", "Yolg'anchi yor", "Ko'kliyalmay", "Turkman qiz", "Ko'malingin bo'yama", "Zebi sanam", "Illyos, ko'zlarindan aylanay azening", "Ko'ngilimgidi yor" kabi sheri larini qo'shilqa ayanib, har bir xonadonga klinb bordi. Gilyos Boytovoy, Mahmudjon Azimov, Oxunjon Madallyev, Muhriddin Xolliqov, Yulduz Usmonova, Ozodbek Nazarbekov kabi qancha qanoha xonandalar M.Yusuf sheri larini kuylab el



## QIZG'ALDOQLARGA SIRDOSH SHOIR...

ardog'iga sazovor bo'llishi.

Muhammad Yusufni O'zbekiston qahramoni, O'sezidagi xalq shoiri marhum Abdulla Orlov shunday xotiragan: Ajai yakka oq qiladi, deylashadi. U hech kim bilan maslahatlechmas ekan, bo'ishqalarining irodasini nazar-pislandi qilmas ekan. Bevaqt o'llim abadiylarimiz gulshashda barq urib ochilib, yashnab turgan bir chechakni uzdi-yu ketdi.

U obro' talashmas, izzadni so'roqlab yugurib yurishdan oq illadi. Xuddi shundoq yaxshi Insongina yaxshi ijodkor bo'llishi tablibi va qonunyidir. Shu kabi yuksak fazilatini tutaydi Muhammad Yusutning xalqimiz ardoqladi. Uning xamtarilari davlatimiz munosab beholadi.

Jurnalist Malik Boy Muhammedning Muhammad Yusut bilan so'ngi subhatida ular nima haqda gaplashganligiga quyida shohid bo'laziz.

- Sevgi bo'limaganda nima haqida yoqgan bo'ldaringiz?

- Onam haqida. Balki butun ijodimni unga bag'ishlagan bo'ldim.

- Onangizga ham sheri larinden o'lib berasizmi? Vollidangizga qaysal sheri larinlingiz yoqadi?

- Vollidangizga mening Ulug'bek haqidagi sherim yoqadi. Yozasang shunaqa sheri lar yoqin, "O'yinimda bir yor..." deb odamni uyaltdirmagin, deydi.

- Siz uchun eng qadirlar so'z nima?

- Eng qadirlar so'z - Onal.

- Marhamatni, uylig'ini sog'linasizmi?

- Sog'linmay bo'ladim! Bu haqda sheri rim bor, o'lib beragolay:

Shorlik mep uchun aslo orzumas,

Shu ham ish bo'ldimi yigit boshinga.

Hamma shoir zotin yig'za arzimas,

Onamni sog'linib tolkkan yoshimga...

Shu orinda shorining onasi haqidagi so'zanni keltirishni iloji yo'q.

- Onamning ismi Enaxon. Niroyatda ko'ngilchang, zahmatkash bir aylol. Gohl rostdan shu onanlig farzandimni, deb dolaman. Chunki, jizzaki, qaysar, dengazaligimning chegarasi yo'q. Onam yetmisiga kelti, qishlog'lmiz guzaridagi oziq-ovqat do'konining

qayerdaligini ham bilmaydi, men esa maktabni bistroq daydi yashaganman. Men qandaydir bemehroq o'sdim, uning esa mehribonchiligidan zerliko ketasen goho: Jon bolam, birovga ozor berma, qo'llingdan kelsa, faqat yaxshilik qili...

Hovli tola o'rdaq, g'oz, tovuz. Yeti rangdag'i jo'jalar. O'y, sig'lar. Hammashni bo'lish, yana habrlar Injilqiklarini ko'tarish, keltinga qarashish - hammasi shu bir ozg'ingina ayo boshida. Biror yordan berayin demaydi. O'g'illar ular fatarini ergazhtirib ketadi. Oldar kelashib "ta'lob" ketleshadi. Bu ayolning jonli toshdan, deylashdi qo'shilar. Men Toshkentdan borgan kunlarm - uylizmik kavonsaroy. Men ketsam birov hol so'ramaydi. Men mashhur shoir emas - mashhur berbaqtazat. Og'aynlarini ham o'zimga yarasha.

Televizorda sheri o'lamza yig'laydi. Kitobim chiqsa yana ko'z yoshi qilladi. Birov maqtasa yig'laydi. Gilyab qila, yana yig'laydi.

Onalar shorini duniyoga keltirdi. Bolalari esa uni ortab, edoyi tamom qilladilar. Keyin yig'lab ham qo'yishadi.

Muhammad Yusufga 1998-yili O'zbekiston xalq shoiri unvonni berilgan. Shorining nomini abadiylashtirish maqdasida Toshkent shahri va Marhamat tumanindagi ko'chalardan biri, Andjon shahridagi bolalar kutubxonasi, Marhamat tumanindagi san'at maktabi Muhammad Yusut nomi bilan ataladi. Respublikamiz prezidenti Sh.M.Mirziyoyev qaroriga azaosan Andjonida O'zbekiston xalq shoiri Muhammad Yusuf xiyoboni olib berdi.

Shuningdek, O'zbekiston xalq shoiri Muhammad Yusuf yashagan Toshkent shahri, Mirzo Ulug'bek tumani, Pushkin-Solar ko'chasi birinchi uye, Bilkorpa tuman. Bo'ston shahridagi shoir nomi bilan ataluvchi kollejda yodgorlik lavhalari o'rnatilgan.

**Sadulla UBAYDULLAEV,**  
fizika va uni o'qitish metodikasi kafedrasi  
dptsent.

**Mirjalol YO'LDSOSHEV,**  
texnologik ta'lim va tasviriy san'at kafedrasi  
o'gituvchisi.

maqsadning darajasi Insonning ma'navli saviyasini ham belpiaydi. Shaxs ma'navli kamolotida hayoty maqsadning o'mi ham zalida ana shu ichki bog'liqligidan kelti qiliadi.

Hayoty maqsad tushunchasining muhim belgilari bo'yicha ijtimoly-gumanitar fanlarda mavjud pastzalayishni quydagiicha umumlashtirish mumkin:

- ikkinchidan, ular mutida mazmun kabi eblib, insonda undanda asoslyroq maqsad bo'llishi mumkin emas;

- uchinchidan, ular qizqa va oraliq maqsadlarini amalga osishlari bilan bog'liq ketma-ket vazifalarining natijasi bolgani yakunli maqsadni ifodalaydi;

- to'rtinchidan, inson hayotidagi ko'plab qizqa, o'tkinchi va shaxsli maqsadlarga malno va mazmun baxish etadi.

Demak, hayoty maqsad-inson o'z hayoty davomida amalga osishishga intiladigan eng asosiy natijalarni o'zida ifodalayishi, inson faoliyatining yo'naliishi, mazmuni va uzoq muddati mo'ljalari - belgilab beruvchi eng asosiy, tub, pirovard maqsaddir.

**Sanjar KARIMOV,**  
ijtimoliy-gumanitar fanlarda maspfaviy ta'lim  
kafedrasi katta o'gituvchisi.

## YOSHLAR, HAYOTIY MAQSADINGIZ ANIQMI?

Jamiyatimiz taraqqiyotining hozirgi bosqichida amalga oshirilayotgan islohpoltar va yangilanishlar o'z nomida talim-tarbiya sphaaside ham bir qatpr vazifalarini kun tartibiga qo'ympgda. Ayniqsa, yosh avlodni ma'naviy-adolqin jihatidan tarbiyalash, uni zampa talabalar, ruhiqa mops barkampol shaxs qilib voyaga yetkazishga bolgan entiyop prormpgda. Bu jarayonda shaxs tarbiyasining bevosita tarkibiy gismi bolgan yoshlarda aniq hayotiy maqsadlarning shakilanishiga alpidha etibor garatish izimi.

Matumid, yoshol shaxsiyatlida ijtimolyashlar ekan o'z hayotini malum bir maqad va mol'jalasozida tashkil qiladi va faoliyat yuritadi. Yosholning jamiyatagi o'mli, mafqeyl va faoliyuting asosiy determinantini va yo'natiiruvchi omilli shaxsiyatlida hayoty maqsad tushunchasini orqalash shu jihatden ham muhim shanxili kaab etadi.

Xo'sh, maqad o'zi nimat?

Maqad inson tafakkurining mahsulli, amm o inson tafakkurining bosqicha mahsullari bolgan oddiy fikr, taxmin, g'oya va tasevurlardan farqli ravishda quydagi xususiyatlarga ega bo'llishi lozim:

-maqad albatta shaxsli bo'llishi kerak;

-maqad eniq bo'llishi kerak, u mevhum bo'llishi mumkin emas;

-maqad eniq vagt bilen chegaralashni kerak;

-maqad eniq rejaqa asoslanadi;

-maqad ihmominche o'sishi lozim.

Yugorida aqyl etilgan jihatlarini umumlashtirgan holda, maqsad tushunchasiga quydagiicha tarif berish mumkin:

Maqad-inson ma'naviyatida eng muhim o'rinn tutuvchi aqyl tefakkurli hodisa bo'llib, inson amaliy faoliyatining avvalidan o'ylib tayyorlangan rejalasi va natijasi, kezajakning loyihasi, deb tafsiflash mumkin.

Oyda etilgan xususiyatlarga ko'ra maqsadlarni bir qator turliqda aqarish mumkin bo'lladi:

-real va noreal;

-qizqa muddati va uzoq muddati;

-ikkinchi darajali va asosiy;

Shular qatorida shaxs faoliyatining eng uzoq muddati mo'ljalari ifodalaydigan, hayotining mazmuni tashkil etadigan eng birinchi darajasi maqsadlar hayoty maqsadlar deyildi.

Har bir shaxsda hayoty maqsad turli ko'rinishda bo'lladi. U makon va zamonga bog'liq holda o'zarib, takomillashib borishi mumkin. Eng muhim, hayoty

Olibda mehnat tarbiysi to'g'ri yo'liga go'yilsa, bolalar yoshlikdan mehnatsevar bo'llib tarbiyalanadi. Mehnat qilish chog'ida bolalar ayrim og'ir-yengil ishlar hagida, shuningdek o'zlarini parvarish qilayotgan o'simlik va hayvonlar hagida bilim-tushunchaga ega bo'ladi. Mehnatga o'rgangan bola yaramas va befoyda ishlarga yo'lamaydi, bolaning diggat-e tibori ortadi, chunki har ganday ishl boladan diggat-e tibori etadi, ziyarak-xushtyorlikni telab etadi. Ular mehnat goidalariiga riyo qildigan boladi, o'zaro do'stlik aloqalari mustahkamlanadi, jismoniy jihatdan chinigidi, baguvvat bo'llib yetishadi.

## MEHNATGA O'RGANGAN BOLA VAQTINI BEFOYDA OTKAZMAYDI

Bolalarda mehnatsevarlik, jamoa bo'llib mehnat olish, kishillar mehnatini qadriash kabib fazzatlarni tarbiyalash olladen bosqilish, maktablarda shakllanadi. Har bir kishidagi mehnatsevarlik tug'ma yoki tazoditliy bir kuch emas, u insonnинг bosqilish yaxshi sifatlarini kabib maturn sharoldi, muhit ta'sirda vujudga keladi. Bilz aytgan sharoldi, muhitning bol'llishi asosan oladi. Chunki bola maktabda yoshigacha bog'chada, olibda tarbiya topadi. U ko'poq vaqtini olibda o'tkazadi. Bolalardagi ong, tushunchasi, hayot, ijtimoiy voqollar, axloqiy sifatlar, mehnatga bol'igan munosabat ham dastlab olib muhitida, ota-onasi ta'sirda hosil bol'adi hamda rivojananadi.

Hozir ham be'z olalarda uy-ro'zg'or ishlariiga: uy surupish, idish-tovoqlarni yuvish, changlarni artish, gallarni parvarish qilish, ukalriga qarash, be'z narsalarni yuvib, dazmollash ishlariiga faqat qiz bolalar jan qillanadi, ayrim xonadonlarda dokondan xarid qilladigan oddo-qovqatani ojzar olib keladi. Nima uchun o'g'il bolalarni bunday ishlarni bajarishidan osoz qillish kerak? Oliban kun bo'yil turli ishlar olib band bol'gani sababli ularda dars tayyorlash, o'ynash, dam olish uchun mutlaqo vaqtin yetmaydi. Ammo, shunga qaramasden ko'philik qizlarimiz o'qishda ham, ishxonalaridagi ishda ham ijobji bahlo oлади.

Mehnathing qiz va o'g'il bolalar o'rtaida bu xilda qo'yilishi juda ham zararlidir. Barча uy ishlariidan osoz ollib qo'yilgan bola onasi, opasi yoki o'zidan kichik singilating uy ishlari bilan band ekilantini ko'rib, erkaklar xotin-qisbarqa nisbatan huquq ortiq, beland ekan, shuning uchun uy ishlarining hammasini ular bajarishlari kerak ekan, degan fikrqa keladilar. Buning zarari tomoni shundeki, o'g'il bolalar uy ishlariiga qarashishiga oddatiannmay, mehnatni o'ziga ep ko'rmaydigan havoyi bo'llib qoladi.

Ota-onalarning muhim vazifalaridan biri o'g'il bolan ham, o'g'il bolan ham yoshilash bo'shib uy-ro'zg'ordagi qo'llidan keladigan ishlarga jaib qilib, mehnatda toblashtari kerak. Shunday olganimizdagina biz olibda mehnat tarbiyesini to'g'ri yo'liga go'ygan bo'lamiz.

Sayfullop SHAYMATOV,  
tabiiy va aniq fanlarda masofaviy talim kafedrasini  
o'qituvchisi.

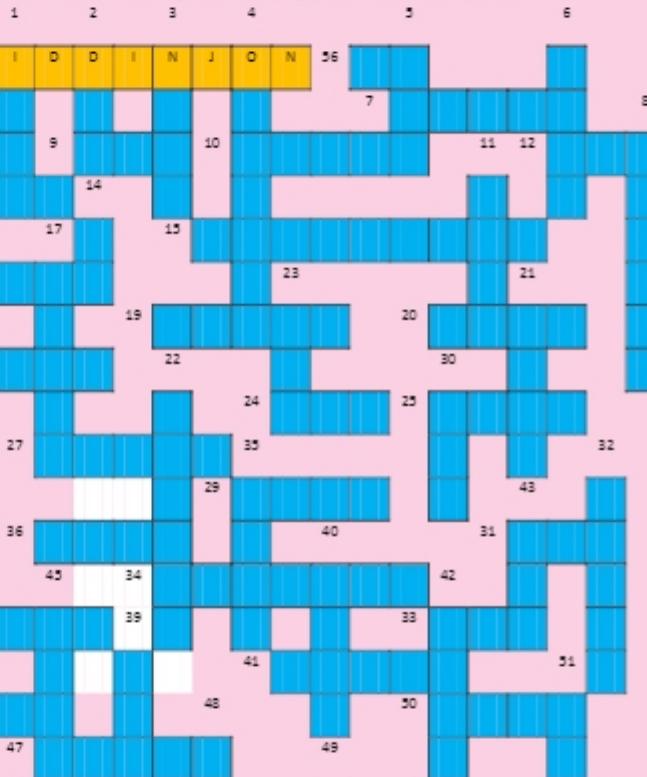
## KROSSWORD



## INGLIZ TILIDAN BILIMLARIMIZNI SINAB KO'RAMIZ

Ushbu krossvordda siz uchun berilgan ingliz tilidagi so'zlarini bo'sh kataklarga o'zbekcha nomlanishini yozib chig'asisiz.

1-SNAKE 2-RELIGION 3-WHAT 4-AMONG 5-TINT 6-IF 7-ITS 8-DRAWARD 9-WET 10-REGRET 11-BLACK 12-WASP 13-CINEMA 14-LITTLE 15-ILIGENT 16-GREEDY 17-DUCK 18-CURTAIN 19-UNDORE 20-FIELD 21-TULIP 22-TREE 23-QUISTE 24-MUD 25-AUNT 26-INSIDE 27-NEED 28-ABOUT 29-WHY 30-KHAN 31-SOBING 32-MORE 33-BLIND 34-HAUSEHOLD 35-WHAT 36-VEIN 37-SCIENTIST 38-POSSIBLE 39-HUNTING 40-GENIUS 41-END 42-SMALL 43-FORCE 44-HOPE 45-GODLY 46-SIGNATURE 47-NOW 48-NOURISHMENT 49-THERE 50-PLAIN 51-LAMA 52-MY HERT 53-MODESTY 54-MOOD 55-LITTLE 56-GALL



Tuzuvchi: Nuriddinjon ABDURASULOV,  
chet tillari fakulteti talabasi.



## JAHON MASHRABSHUNOSLARI UYUK DAHOGA TA'ZIM QILADILAR

Dunyo adabiyotshunosligini Alisher Navoiy, Boborahim Mashrab va Xojanazar Huwaydo hayoti, ijodi faoliyatini taqdig' etish hamda xorij universitetlariida o'zbek tili va adabiyoti darsliklarini yaratish borasida Germaniya, AQSH, Fransiya, Rossiya, Turkiya olimlari tomonidan ko'plab izlanishlar olib borilgan. Eng muhimmi, bunday ishlar bizning tilimiz, adabiyotimiz va galam sohiblerimizga bol'gan yuksak do'stona munosabat, galaversa, ulug' tarixiy shaxslarimiza bol'gan cheksiz hurmat - etibor namunasidir.

Boborahim Mashrab ijodi G'arbda-Yevropada XIX asordan boshlab organika bo'shalaganligini, uning shaxslari tarjima qilinib, g'arb adabiy dorolarini fikrini ishg'ol qilganligini fransuzlar(franglar), nemislar uning ijodi yuqori baholaganligini qayd etib yozadi:

Shaxs Boborahim Mashrabning hayoti va ijodini o'rganish uning hayotididayod yo'nalishlari, G'arbda-Yevropada esa Izzoh va Ilmiy o'rganish XIX asardon boshlangan.

Biz bilamizki, Sharqning ko'plab buyuk adabli arzilarini alaqachonlar G'arb tillariga tarjima qilma keng o'rganigan. Jumladan, so'z muklining sultonini hazrat Alisher Navoly, Zahriddin Muhammad Bobur, Hoffs Sherzozi, Fuzzuli kabi buyuk shoirlarning arzilarini vaqtidanidan biroz vaqt o'tgach, G'arb adabiy olimliga kirib kelg'anlar. Lekin go'zal va o'ynoqli, changli, keng manoil g'azallar.

Biz bilamizki, Sharqning ko'plab buyuk adabli arzilarini alaqachonlar G'arb tillariga tarjima qilma keng o'rganigan.

Boborahim Mashrabning hayoti va ijodiga yuksak beho berganlar.

Mashrab ijodi bilan dastlab Yevropa adabli Herman Vamberi, Dietrel de Renn, Berner Grener, Yoxannes Avetaranannan shug'ullanган.

XIX asarning ikkinchi yarmidan Yevropa olimlari A.P.Xorobashin, V.F.Nalivkin, N.I.Vespolovskiy, N.N.Pantusov, N.S.Likozhlin, V.L.Vyatkin, A.Karshev, L.V.Dmitriyeva, G.P.Snesarev, N.P.Ostroumov, N.E.Petrovskiy, V.I.Belyayev, A.N.Kononov, N.D.Milkuxo - Mal'kay, A.A.Molchanov, M.A.Salye, A.A.Semyonov, O.I.Smirnova, A.E. Shmidtler Mashrab ijodi bilan shug'ullanib, mashrabshunoslik - sharqshunoslikka fani tarzoqiyotiga hissa qo'shganlar.

Buyuk olimon sharqshunosli, arab, fors, turk va azylloza, o'zbek tillari mutaxassisli, islamshunos olimma A. Shimmel Sharqning ko'plab mutasavviflari qatorlari Boborahim Mashrabning tasavvufiy qarashlarini ham keng o'rganan. Shimmel "Ipaq yo'lli meroasi" kitobining "Germaniya va O'zbekiston" bo'limida mashrabshunoslikka katta hissa qo'shgan olimon sharqshunosli M.Xartmann va major sharqshunosli X.Vamberi nomlarini ehtirom bilan tilga oлади.

Hozirda qadar mashrabshunoslik bilan Markaziy Osiyo xorijiy Sharq va Rossiya olimlari shug'ullangan malum bolsa, ennidiki G'arbli Yevropa hamda Shimolly Amerika sharqshunosli olim bu sohada bir qator tadqiqotlari olib borganilari aniqlandi. Shu tarloq "jahon mashrabshunosligi" degan yangi etma paydo boildi.

Moj'min HOSHIMXONOV,  
falsafa, tarbiya va hugug talimi kafedrasini  
dipsententi, falsafa fanlari dptptri.

shaxs Mashrabning ijodi nahotki Yevropada qabul qilinmagan bo'ssa? Biror keyingi tadqiqotlarning natijalari shaxsini ko'shatayapti, ham yurtimizning asarlari ham navoyishshunosli, fuzuliyshunosli kabi. G'arb adabiy

# SHOIR BO'L SANG, MANGU OSHIQSAN

## SH'RIYAT GULDASTASI



### KELAJAKKA BOQING

Nahot zamon shuncha o'zergan,  
Odamlarni ko'rib, tenib bo'lmaydi.  
Samoda ozodlik kezib yurarkan,  
Bilingki, ezzulik mag'ub bo'lmaydi.

Shukurkim, o'zbekimiz dinimiz – islam,  
Barohnang qalibiga nur sochqan o'zbek.  
Ko'nglimiz etidie eng go'zal kalom,  
Chiqadi otlib muzaffer so'zdek.

Azli yuregining ulkan dengizdir.  
Har dam qida soling uning ohiga.  
Ozodlik dunyoda aziz, tengsizdir,  
Kelejakkha boqing gohi-pohida.

Shpira YO'LDSHEVA  
mektebgacha ta'lim fakulteti talabasi.



### XAYOLOT

Kiyib yuribsanmi, haliyam inim,  
Paxtesi to'kilgen astar tomoning?  
Tushunish kerakdir, sengayem aqyin,  
Otandan qolgandir, axir choponing.

Keling kelibiq, so'z qotosa yetar,  
Yozu qish yechmaysen eski juldurni.  
Sen ham shu odamsend kiyinsang neter,  
Yoki sen shu yerge sotilgen qu'mis?



Dalada ketmoning tushsa ham etga,  
Yig'lash nimaligini eslo bilmaysen.  
Etga yosh go'dek ursa ham etga,  
Koyinsh o'miga go'lin yalesyan.

Burilbi boqsang gar, yoniga ettar,  
Sinchlikba nazer sol. Bo'shair ikki yon.  
Menay o'ylab ko'shang, aqling ham yetar,  
Kiyangsang odam bo'ler, hatto shu chopen.



### XAYOLOT



### MENING UKAM

Mening ukam sho'x, quvnoq,  
Yuz-ko'zlarini yumatloq.  
Ish qillahni xohlemas,  
Telefon ushlasse bes.  
Dars qillishi bir muammo,  
Aldaochi emas, ammo,  
"Osh bo'lsa-yu, ish bo'lmasa...  
Yoz bo'lsa-yu, qish bo'lmasa...  
Kiyimleri o'lder-jo'lda,  
Egilmasa, til yursha-da.  
Xayolari parison,  
Shirinlik unga nizhon!

Madinabnpu UMAROVA,  
mektebgacha ta'lim kechki  
fakulteti talabasi.



### BIRGA QURAMIZ

Allah taqdirmiga bittib qo'yaganim,  
Peshonamga yodigan sevgan insonim.  
Bittadir maqsadim, ulug' armonim,  
Keling, baxt qasrini birga quramiz.

Baxt – bu boylik emas, hattoki chiroy,  
Buni xayol demang, bu ham orzu.  
Quvonch va qayg'uda birga bolqanim,  
Keling, baxt qasrini birga quramiz.

Kobim yollimizi bog'lab qo'yanda,  
Hatto Mahshargacha birga bolqanda.  
Xayol og'usida sayr olganda,  
Keling, baxt qasrini birga quramiz.

Samo musaffodir, niyatiga xoss,  
Mehr ko'zlardadir, masefa olsa.  
Yuragim aqni deb urib turgenja,  
Keling, baxt qasrini birga quramiz.

Ozoda MAXKAMBAYEVA,  
mektebgacha ta'lim-fakulteti  
talabasi,  
Navpiy nomili davlat stipendiysi  
soprindpri.



### QIZLAR YAXSHIROQ

Ranjamang ey do'stim, bo'ssa ozingiz,  
Jannat eshigini ochibdi Allah.  
Kimgadir qiz bolqan, biling onangiz,  
Yaxshi qiz o'stingan jannat ey voh.  
Xorramang, ayolingiz qiz farzand ko'ssa,  
Yuziga bir booling, xuddi o'zingiz.  
O'g'il o'xshamaydi biling otaga,  
Ozingizga ko'chingan qash-u ko'zingiz.  
Turklikbo bezidirmang, o'zingizdan hech,  
Mehringizga uni qilmang sirzor.  
Sizni jordan suyar shu qaro ko'zlar,  
Qizni orzu qilib yurganlar ham bor.  
Sizga mehrbon u, mehnli bolakcha,  
Ko'kalidan itarib qilmangiz yiroq.  
Noqobil o'g'ildan, orsal o'g'ildan,  
O'nta bo'ssa ham gar, qizlar yaxshiroq!

Ulug'bek YAGUBOV,  
bosqilangich ta'lim fakulteti talabasi



### SIZNI YANA KO'RAMANMI?

Bahor kelib, shamol yelganda,  
Qorlar erib, bitay deganda.  
Qaldiro'chilar qaytb kelganda,  
Sizni yana ko'ramanmi, hoy?

Dayta chlossa charaqlab quyosh,  
Bolalarcha sho'x-shodon, bebosh.  
Sog'inganda eslang qalamqosh,  
Sizni yana ko'ramanmi, hoy?

Muhabbatim bo'lmasdan ado,  
Jum turmasdan bering bir zado.  
Ishq oldida tengdir shoh, gado.  
Sizni yana ko'ramanmi, hoy?

Sevinch VALIYEVA,  
ta'rix fakulteti talabasi.

<b>Bosh muharrir:</b>	<b>Abdug'afor ABDURAHMONOV</b>
Gazeta ANLO Poligrafiya boshmarmasida A-5 formatasde chop etildi.	
Adedi: 3200. Buyurtma	<b>Bosmaxxpna manzili:</b> o'ta Chirchiq tumani, Kamashlik mahalasi, Markaz - 1.
No _____	Jizzax viloyet matbuot va xaborot boshqarmasida 2006-yil 26-dekabrda 06- 017 raqami bilan royxatga olingan. Oyliga bir-marta chop etildi.
Bosqilash topshirildi: 19.05.2023 • 9:00	Bahosi erkin narnda.

<b>MANZIL:</b>
Jizzax shahri, Sharof Rashidov shoh ko'chasi 4-uy, Jizzax davlat pedagogika universiteti Ma'muriyat va mal'ifat markazi binosi.
Jizzax viloyet matbuot va xaborot boshqarmasida 2006-yil 26-dekabrda 06- 017 raqami bilan royxatga olingan. Oyliga bir-marta chop etildi.

**Maz'ul muharrir: Abdurkarim SHARIPOV**

Tehnikiyalge kelgen neller doimiy diqqet-  
etiborimizde bo'yigan sebzab muvaffaq bo'ytilmайди.  
Muallifer Rikri tehnikiyalgi zifolidi qabul qilinmasligi  
kerak. Gazetadan ko'chirib bosish foydali tehnikiyalgi  
turzisi bilan emulga oshtiladi.